

Конференция в чест на 80-годишнината на проф. Борис Парашкевов

Conference Dedicated to Prof. Boris Paraschkewow on the Occasion of His 80th Birthday

Ренета Килева-Стаменова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Reneta Kileva-Stamenova

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

На 15 април 2018 г. 80 години навърши проф. д-р Борис Парашкевов – изтъкнат германист и уважаван преподавател на поколения филолози, лингвист с международна известност, отличен с Хумболтова награда за популяризиране на германистиката в Югоизточна Европа.

Проф. д-р Борис Парашкевов е завършил специалност „Немска филология“ в Софийския университет. Академичният му път продължава в Лайпцигския университет, където защитава дисертация на тема „Развой на деадективните наречия в източносреднонемски от най-старите паметници до Лутер“. През 1968 г. постъпва като асистент в Софийския университет. От 1979 г. е доцент, а от 1989 г. – професор по история и историческа граматика на немския език в катедра „Немска филология“, днес „Германистика и скандинавистика“. Проф. Борис Парашкевов е първият ръководител на създадената през 1991 г. специалност Скандинавистика в СУ „Св. Климент Охридски“ и има големи заслуги за нейното организационно, кадрово и научно развитие.

Освен в Софийския университет проф. Парашкевов е работил в Хелзинкския университет, където от 1974 до 1978 г. е лектор по български език. През учебната 1988–1989 г. е гост-преподавател в Делтауерския университет, гр. Нюарк, САЩ. В периода 1993–2003 г. е гост-професор в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Проф. Парашкевов е автор на над 200 публикации, монографии, студии, статии, езикови бележки, рецензии, публикувани у нас и в чужбина като самостоятелни издания или в представителни списания и сборници. Неговите научни интереси са насочени към диахронните проучвания, свързани с развоя на немския език, към изследването на немски и други заемки в българския език, към езиковите контакти и процесите на лексикално заемане, към диалектологията, етимологията, словообразуването, лексикологията, лексикографията, транскрипцията на немски и други чужди имена в българския език. Проф. Парашкевов има също публикации в областта на немската и българската граматика, на езиковата култура, езиковата критика, преводознанието, преподаването на немски език като чужд, развитието на германистиката в България. Най-ярко многостранността и дълбочината на езиковедските познания на проф. Парашкевов проличават в неговите монографични изследвания и енциклопедични речници, след които „Етимологични дублети в българския език“ (1987), *Wörter und Namen gleicher Herkunft und Struktur. Lexikon etymologischer Dubletten im Deutschen* („Думи и имена с еднакъв произход и структура. Лексикон на етимологичните дублети в немски език“) (2004), „Немски елементи в говора на банатските българи“ (2007), „Отименна лексика в словника на българския език. Енциклопедичен речник на производни от собствени имена“ (2011), „Народни етимологии. Думи и имена с вторична семантична и морфологична мотивация“ (2013), „Българска транскрипция на немски имена“ (2015).

Наред с това проф. Парашкевов е блестящ преводач от немски и фински език, благодарение на когото на български език излизат творби като „Сродства по избор“ от Йохан Волфганг фон Гьоте, „Приключенията на Симплицисимус“ от Ханс Якоб Кристоф фон Гримелсхаузен, „Песен за нибелунгите“, „Синухе Египтянина“ от Мика Валтари.

По случай 80-годишния юбилей на проф. Парашкевов катедра „Германистика и скандинавистика“ на СУ „Св. Климент Охридски“ с финансовата подкрепа на фонд „Научни изследвания“ на Софийския университет и на Дружеството за немски език в Германия организира научна конференция в негова чест, която се състоя на 5 и 6 октомври 2018 г. Темата на конференцията, „От средновековния немски до съвременния български език“ беше замислена така, че да отговаря на широките научни интереси и многообразните творчески занимания на проф. Парашкевов. Участници в конференцията бяха представители на различни филологически специалности от СУ „Св. Климент Охрид-

ски“, Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Югозападния университет „Неофит Рилски“ в Благоевград, Нов български университет, Института за български език на БАН. От чуждестранните научни партньори на проф. Парашкевов в конференцията се включи проф. Йоуко Линдстет от Хелзинкския университет, а проф. Волфганг Хаубрихс от университета в Саарбрюкен и проф. Хилмар Валтер от Лайпцигския университет изпратиха своите доклади.

При откриването на конференцията, състояла се в Заседателна зала 1 на Ректората, бяха произнесени поздравителни адреси към юбиляря. От името на ректора на Софийския университет проф. Анастас Герджиков заместник-ректорът на алма матер проф. Ренета Божанкова приветства проф. Борис Парашкевов и подчерта, че най-добрият начин да се изразят уважението и признателността към делото на един учен е провеждането на научен форум в негова чест: *Защото за посветилите живота си на науката най-голямата радост и удовлетворение е да видят своите последователи, плодовете на своя дългогодишен труд, да се убедят, че техните идеи, годините, преминали в търсене на отговори, са допринесли за развитието на науката.*

Заместник-деканът на Факултета по класически и нови филологии проф. Милена Попова честити юбилея на проф. Парашкевов и отбеляза, че той е преводач на езици и култури, медиатор, който принадлежи към едно поколене учени с ренесансов тип мислене и енциклопедични знания.

По време на тържественото откриване на конференцията бяха поднесени още приветствия от катедра „Германистика и скандинавистика“ на СУ „Св. Климент Охридски“, катедра „Германистика и нидерландистика“ на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, фондация „Александър фон Хумболт“ в България, Съюза на германистите в България, Съюза на преводачите в България.

В своето обръщение към многобройните гости на откриването проф. Парашкевов благодари за инициативата на конференцията. Той посочи, че за него е голяма чест и се радва да види сред участниците както колеги от своето поколение, така и свои ученици. Проф. Парашкевов изрази надеждата си, че изследването и преподаването на историческата граматика на немския език ще бъдат продължени и в бъдеще от идните поколения филолози.

Деловата част на конференцията беше открита с доклада на проф. Стефана Димитрова (БАН) на тема „Дериватологични правила и семантични закони“, в който бяха представени зависимостите на дериватологичната комбинаторика в славянските езици от редица семантични забрани и ограничения. След това проф. Йоуко Линдстет в доклада си „Българският език и *Standard Average European*“ представи разсъждения върху въпроса, дали в ареалната типология българският език може да се смята повече за балкански или евро-

пейски език, като направи извода, че балканизмите характеризират българския език по-добре от общите европеизми, но от друга страна, именно като балкански език българският е по-близък структурно до западноевропейските езици от повечето славянски езици. Проф. Стоян Буров (ВТУ) и д-р Лилия Бурова (СУ) разгледаха в съвместния си доклад предпоставките за създаването преди 100 години на *Bulgarische Bibliothek* на Иван Парлапанов и Густав Вайганд и направиха подробен анализ на включените в поредицата издания. В своя доклад проф. Мария Костова (СУ) мотивира собствено виждане за значението на Цицероновата дефиниция за *res publica*, разграничаващо се от тълкувания и мнения на други автори и основано на контекста и смисъла на съчинението „За държавата“ (*De republica*). На паметта, съхранена в думите, беше посветен и докладът на проф. Василка Радева (СУ), която анализира информацията, съдържаща се в думи с ясна вътрешна форма за времето, когато са създадени, за мястото, където са разпространени, за контактите си с носители на други езици и култури. Доц. Христина Дейкова (БАН) разгледа произхода на някои балкански заемки в българския език, като постави на обсъждане проблеми, свързани с етимологизуването на заемки в условия на непосредствен езиков контакт, както и с множествените контакти на българския език с другите езици на Балканския полуостров. Темата за лексикалното заемане беше централна и в доклада на доц. Милена Йорданова (СУ) и проф. Димитър Веселинов (СУ), посветен на френската лексика за мода в турския и българския език, както и в доклада на асистент Жана Желязкова (СУ) на тема „Немски рударски термини в османски документи от XV век“.

Проф. Мира Ковачева (СУ) разясни в своя доклад понятието „езикова трансценденция“ и го илюстрира с примери от комуникативната практика. Проф. Емилия Денчева (СУ), която пое от проф. Парашкевов обучението на студентите германисти по дисциплината „История на немския език“, представи методически модел за преподаване на първото и второто звукоизместване и закона на Вернер. Лилия Бурова, представителка на най-младото поколение специалисти по история на немския език в специалност „Немска филология“ на СУ „Св. Климент Охридски“, анализира в доклада си непряката реч в пикаресковия роман „Приключенията на Симплицисимус“ от Ханс Якоб Кристоф фон Гримелсхаузен и неговите преводи на съвременен немски и български език.

Още няколко доклада бяха посветени на проблеми на превода. Проф. Ана Димова (ШУ) анализира три български версии на „Писма на един млад поет“ от Райнер Мария Рилке (на Бисерка Рачева, Венцелав Константинов и Майа Разбойникова-Фратева), като изтъкна, че многократното превеждане на една и съща творба дава възможност на читателя на превода да се запознае с многоизмерността на недостъпния за него чужд литературен текст и чрез разно-

четенията, предложени от различни преводачи, да го приближи до същинското послание на оригинала. Доц. Ренета Килева-Стаменова (СУ) разгледа експлицитни и имплицитни препратки към българската и балканската култура в „Естествен роман“ на Георги Господинов и коментира различните подходи при предаването им в преводите на произведението на английски, немски и руски език. Д-р Христо Станчев (СУ) представи концепцията на Любомир Огнянов-Ризор относно дистанцията между оригинал и превод, изложена в монографията му от 1947 г. „Основи на преводаческото изкуство“.

Поредица от доклади беше посветена на проблеми на немското езикознание и на преподаването на немски като чужд език. Доц. Антоанета Михайлова (ЮЗУ) разгледа дидактически въпроси, свързани с усвояването на граматическия род на съществителните при изучаващи немски в начална фаза на обучение. Проф. Мария Грозева (НБУ) коментира употребата на евфемизми в интернет, а д-р Микаела Петкова-Кесанлис анализира семантични и функционални аспекти на фразата *stiefmütterlich behandeln* в научни рецензии. На съпоставителна проблематика бяха посветени докладите на асистент Екатерина Алтънкова (СУ), която направи опит за систематизация на партиципиалните еквиваленти на българското минало страдателно причастие в немски език и на немското минало причастие (*Partizip Perfekt*), образувано от преходни глаголи, в български език, на д-р Милена Иванова (ВТУ), която разгледа словообразователни особености на фармацевтичната терминология в български и немски, и на д-р Иванка Танева (ПУ), която засегна спецификата на съкратените думи в немски и нидерландски. С насоченост към проблемите на двуезичната лексикография беше докладът на доц. Емилия Башева (СУ), която говори „За ролята на граматичната информация за регистриране на глаголни еквиваленти в общи двуезични речници немски-български“.

Конференцията завърши с два доклада от областта на скандинавистиката. Владимир Найденов (СУ) разгледа проблеми на българската транскрипция на скандинавски имена в светлината на историческото езикознание, а Иван Тенев анализира подходи при предаване на български собствени имена на норвежки език.

Професор Парашкевов изслуша с интерес и внимание всички доклади и се включи активно в съпътствалите ги дискусии. Материалите от конференцията ще бъдат публикувани в юбилеен сборник в чест на проф. Борис Парашкевов, който ще излезе от печат в края на 2019 г. в Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.

Доц. д-р Ренета Килева-Стаменова

Катедра „Германистика и скандинавистика“

Факултет по класически и нови филологии

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Адрес: бул. „Цар Освободител“ 15, 1504 София, България

✉ kileva@uni-sofia.bg

Assoc. Prof. Reneta Kileva-Stamenova, PhD

Department of German and Scandinavian Studies

Faculty of Classical and Modern Philology

Sofia University „St. Kliment Ohridski“

15 Tsar Osvoboditel Blvd., 1504 Sofia, Bulgaria

✉ kileva@uni-sofia.bg